

Oponentský posudok

k materiálom a k habilitačnej práci Mgr. Evy Litavcovej, PhD. na tému „Analýza nezamestnanosti, chudoby a ich manažérskych, ekonomických a etických dôsledkov v podmienkach Slovenska“

Pri posudzovaní predloženej habilitačnej práce, ktorú spracovala Mgr. Eva Litavcová, PhD. som sa sústredila na celkové zhodnotenie habilitačnej práce a splnenie cieľa, ktorý si zvolila, ako aj na vhodnosť výberu teoretického aparátu, vedeckých metód a možnosť praktického využitia záverov, ku ktorým dospela.

Celkové spracovanie a poňatie habilitačnej práce, cieľ práce a jeho naplnenie

O potrebe riešiť a analyzovať problematiku nezamestnanosti a chudoby vo vzťahu k dôsledkom na ekonomiku SR niet pochybností. Je to závažný makroekonomický problém a cieľ hospodárskej politiky a ovplyvňuje celý ekonomický systém, jednotlivé regióny, ale aj domácnosti ako ekonomický subjekt. Problematika je aktuálna vyžadujúca nové teoretické prístupy, ich zovšeobecnenia a riešenia, vedúce k návrhom a odporučeniam pre hospodársku prax. Autorka popisuje skúmaný problém a špecifikuje hlavný cieľ a čiastkové ciele, stanovuje hypotézy a naznačuje metódy, ktorými chce dospieť k záveru.

Takto zvolenému cieľu prispôsobila štruktúru práce, ktorá pozostáva zo štyroch častí, pričom prvá a tretia sú nosnými. Hlavný cieľ habilitačnej práce je formulovaný rámcovo, ale jasne a je rozčlenený do piatich parciálnych cieľov, ku ktorým priraduje logické hypotézy. Ciele majú určitú dynamiku a postupnosť od všeobecného a teoretického poznania ku konkrétnym riešeniam, čo môžem označiť ako posun poznania v súčasnej ekonómii. Zámer autorky sa javí ako dostatočne ambiciózny a je možné konštatovať, že bol aj splnený.

Práca má svoju vnútornú logiku, východiskom sú teoretické prístupy k pojmom chudoba, nezamestnanosť až po medzinárodný pohyb pracovných síl, ktoré poskytujú základné východiskové postuláty. Moja pripomienka smeruje k časti 1.2 (s. 34) vhodnejšie by bolo využitie štandardných definícií nezamestnanosti a hlavne ekonomická interpretácia pred sociálnym, resp. etickým prístupom; na s. 36 pri príčinách nezamestnanosti by som opäť vychádza zo všeobecne platných, na ktoré je možné naviazať ďalšie príčiny a snád' prepojiť aj so špecifikami v SR. Sú tu niektoré trochu zjednodušené prebrané názory iných autorov, resp. vytrhnuté z kontextu a nie sú podľa môjho názoru správne využité (súvislosť s rastom HDP); na s. 38 (posledný odsek) si vyžaduje minimálne poukázať na to, čo znamená plná zamestnanosť v súčasnosti. Za originálne považujem skúmanie vzťahu medzi chudobou, nezamestnanosťou s migráciou pracovnej sily, ktorá v súčasnosti ovplyvňuje vývoj na trhu práce. V tejto súvislosti tabuľka 22 vyjadruje vzdelanostné rozloženie migrantov mimo SR a v SR, ktorý je zaujímavým a vystihuje potrebu určitej kvalifikácie pre trh práce (v SR hlavne učňovské a stredné s maturitou a VŠ vzdelanie). Kapitoly sú logicky prepojené s využitím početnej literatúry, ale chýba mi určitá väčšia polemickosť a jednoznačné určenie „autorkinej pridanej hodnoty“ ako aj prezentovanie vlastného názoru.

Prínos práce v oblasti vedy a vedeckého bádania

Práca je rozdelená do štyroch častí; prvá tvorí úvod do problematiky a teoretické vymedzenie východiskových pojmov, ktoré sú využité aj v analytickej časti. Ďalšou časťou je cieľ práce, vedecké metódy a metodológia, t.j. akým spôsobom budú naplnené ciele a potvrdené hypotézy. Trochu skromne uvádza využitie jednotlivých vedeckých metód.

Teoretická časť vytvára priestor pre skúmanie vzájomnej väzby medzi chudobou, nezamestnanosťou a migráciou. Tretia kapitola je najrozsiahlejšia a je venovaná *analýze* vývoja nezamestnanosti podľa úrovne vzdelania a na základe využitia modelového riešenia hľadá odpovede na vytýčené hypotézy, resp. „modeluje“ budúci vývoj. Túto časť považujem za kľúčovú, je jadrom habilitačnej práce a volí postupnosť vytýčenú 5 čiastkovými cieľmi. Autorka v nej teoreticky a empiricky skúma jednotlivé vzťahy vo vývoji nezamestnanosti

podľa vzdelania, vzťah medzi zamestnanosťou a nezamestnanosťou a pohybom obyvateľstva (migráciou), tieto skutočnosti aplikuje na vývoj v regiónoch SR a zisťuje súvislosť medzi tromi ukazovateľmi chudoby až po regionálne porovnanie medzi počtom nezamestnaných, počtom pracujúcich v zahraničí, počtom pod hranicou chudoby a počtom vysťahovaných občanov. Je logicky utriedená, má určitú dynamiku, ktorú by podčiarkol viac polemický charakter práce. Jej **prínosom** je prepojenie teoretického poznania s konkrétnymi riešeniami a modelového riešenia do budúcnosti, pričom autorka jednoznačne presvedča o preštudovaní veľkého množstva literatúry a nového prístupu k riešeniu tejto problematiky a schopnosti vedecky pracovať. Vo štvrtej časti uvádza výsledky z analýzy, ktoré sú konkrétnymi výsledkami práce.

Prednosti a nedostatky dizertačnej práce

Za hlavný prínos považujem analyzovanie jednotlivých vzťahov (s využitím štatistických metód), ktoré autorku postupne viedli k pozitívnym aj negatívnym vývojovým tendenciám. Závery je možné využiť ako odporúčenia pre hospodársku prax a jednotlivé inštitúcie, ktoré môžu ovplyvniť smerovanie a vývoj na trhu práce v SR. Mgr. Litavcová, PhD prejavila schopnosť vedecky pracovať, využívať viaceré vhodne volené vedecké metódy, schopnosť analyzovať javy vo vzájomných súvislostiach a vyvodzovať závery a odporúčania pre hospodársku prax, čo sú jednoznačne prednosti habilitačnej práce.

Celkovo je možné konštatovať, že predložená habilitačná práca spĺňa všetky požiadavky kladené na tento typ práce. Autorka sleduje analyticko-syntetickú rovinu skúmania, t.j. problematiku teoreticky analyzuje, empiricky skúma, hypotézy overuje a na základe záverov poskytuje odporúčania pre hospodársku prax. Výsledky práce je možné využiť v pedagogickom procese, v praktickej hospodárskej politike ako aj v ďalšom výskume. To sú jednoznačne pozitíva práce. K určitým nedostatkom, ako už bolo naznačené, patrí viac problémové a polemické poňatie v jednotlivých častiach práce, v ktorých autorka využíva mnohé teoretické a empirické štúdie.

Do rozpravy navrhujem tieto otázky:

1. Pri akej úrovni tempa ekonomického rastu dochádza k poklesu nezamestnanosti a ktorý z ekonomických zákonov s tým súvisí?
2. Aký je Váš názor na viaceré vyjadrenia, že na Slovensku je vysoký počet vysokoškolsky vzdelaných ľudí a je potrebné tento počet znižovať!
3. V čom vidíte hlavné príčiny rastu nezamestnanosti v skupine obyvateľstva s VŠ vzdelaním 2. stupňa (s.65-66), ku ktorým ste empirickou analýzou dospeli?

Vyjadrenie k materiálom Mgr. Evy Litavcovej, PhD.

Z materiálov uchádzačky vyplynulo, že spĺňa pedagogickú prax vo všetkých kategóriách, vedeckovýskumnú a publikačnú činnosť prekračuje takmer vo všetkých položkách a prekračuje aj počet ohlasov a ukončené grantové úlohy. Na základe toho konštatujem, že jednoznačne je preukázané splnenie, resp. prekročenie viacerých minimálnych kritérií Prešovskej univerzity v Prešove na získanie titulu docentka v odbore 3.3.15 Manažment a preto ju odporúčam na habilitačné konanie.

Záverom sa žiada uviesť, že Mgr. Eva Litavcová, PhD. preukázala schopnosť vedecky pracovať a na základe predložených materiálov a habilitačnej práce a po úspešnej obhajobe **navrhujem udeliť vedecko-pedagogickú hodnotu „docent“ v odbore 3.3.15 Manažment.**

V Bratislave 25.5. 2014

prof. Ing. Judita Táncošová, CSc.
Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave